

نقش واسطه‌ای تمایز یافتگی و بخشودگی بین فردی در رابطه بین سرمایه‌های روانشناختی با رضایت از زندگی در زنان متأهل

رقیه حاجی رستملو^۱

عبدالحسن فرهنگی^۲

رضا حسین پور^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۸/۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۲۵

چکیده

رضایت از زندگی یکی از مهم‌ترین عوامل سلامت بهزیستی و روان است، که در چند دهه اخیر روان‌شناسی مثبت‌نگر توجه ویژه‌ای به آن کرده است. پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش واسطه‌ای تمایز یافتگی و بخشودگی بین فردی در رابطه بین سرمایه‌های روانشناختی با رضایت از زندگی در زنان متأهل انجام گرفت. این پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری آن ۷۹۸ نفر از زنان متأهل شهر تهران را شامل می‌شد که با روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای انتخاب شدند و به پرسشنامه‌های رضایت از زندگی داینر (۱۹۸۵)، سرمایه‌های روانشناختی لوتانز و مورگان (۲۰۰۷)، تمایز یافتگی فردی دریک (۲۰۱۱) و بخشودگی بین فردی احتشام‌زاده و همکاران (۱۳۸۹) پاسخ دادند. جهت تحلیل داده‌ها از روش معادلات ساختاری و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج نشان داد که سرمایه‌های روانشناختی، تمایز یافتگی فردی و بخشودگی بین فردی به طور مستقیم بر رضایت از زندگی تأثیر معنادار دارد ($P < 0/05$). افزون بر این سرمایه‌های روانشناختی به طور غیر مستقیم و از طریق واسطه‌گری بخشودگی بین فردی و تمایز یافتگی فردی بر رضایت از زندگی تأثیر دارد ($P < 0/05$). یافته‌های این مطالعه برای ایجاد راهکاری در جهت کاهش اثرات مخرب نداشتن رضایت از زندگی در زنان متأهل قابل بهره‌برداری است.

واژه‌های کلیدی: رضایت از زندگی، سرمایه‌های روانشناختی، تمایز یافتگی فردی، بخشودگی بین فردی

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی، گروه روانشناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲. استادیار، گروه روانشناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) a.farhangi@iau-tnb.ac.ir

۳. استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم اجتماعی و فرهنگی، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، استاد مدعو دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، ایران

مقدمه

بهبودی ذهنی اغلب در یک مدل سه جانبه مفهوم سازی می‌شود که شامل مؤلفه‌های عاطفی (مانند تجربه تأثیرات مثبت و منفی، حالات و احساسات)، مؤلفه شناختی (شامل ارزیابی‌های شناختی) و رضایت از جنبه‌های مختلف زندگی بوده و زندگی را به عنوان یک کل در نظر می‌گیرد (مارکوز و همکاران^۱، ۲۰۲۲). رضایت از زندگی^۲ نه تنها به سلامت جسمی و روانی افراد می‌پردازد، بلکه نوعی سازگاری اجتماعی است که می‌تواند زندگی افراد را نیز ارزیابی کند (میاو و همکاران^۳، ۲۰۲۰). رضایت از زندگی یک ارزیابی ذهنی از کار، ازدواج و سایر زمینه‌های زندگی که فرد برای خودش معیارهایی تعریف کرده است، را شامل می‌شود. این ارزیابی می‌تواند مثبت یا منفی باشد (داینر^۴، ۲۰۰۹). در مطالعات از شاخص‌های عینی و صریح مانند جنسیت، قومیت، شرایط تحصیلی، وضعیت اقتصادی و اجتماعی و سایر متغیرهای زمینه‌ای برای توضیح رضایت از زندگی استفاده کرده‌اند (زو و همکاران^۵، ۲۰۱۸). عواملی چون گرانباری نقش، اضطراب در صمیمیت، دوگانگی احساسات، دلبستگی به والدین، و احساس گناه و جدایی از والدین، در زنان متأهل باعث کاهش رضایت از زندگی آنها می‌شود که در سلامت روحی و روانی آنها تأثیر دارد (ساپروکزی و همکاران^۶، ۲۰۲۱). برخی متغیرهای واسطه‌ای نیز مانند احساس موفقیت (لین و همکاران^۷، ۲۰۱۸)، سلامت جسمی و روانی (چن و همکاران^۸، ۲۰۱۷)، روابط بین فردی (پارک و سوک^۹، ۲۰۲۰) و خود کارآمدی (پاوندو-دیز و همکاران^{۱۰}، ۲۰۲۰) در ایجاد رضایت از زندگی دخیل هستند. رضایت از زندگی باعث افزایش بهزیستی روانی افراد می‌شود، افرادی که رضایت از زندگی بیشتری را گزارش می‌کنند، معمولاً حمایت، مراقبت، بخشش، تاب‌آوری، خودکارآمدی، خوش‌بینی نسبت به آینده و امیدواری بیشتری را اعلام می‌کنند (درزیت و پاتاس^{۱۱}، ۲۰۲۲). زنان با توجه به شرایط روحی و جسمی که دارند آسیب‌پذیرتر و حساس‌تر از مردان دیده می‌شوند به صورتی که اکثر زنان متأهل، در وضعیت زندگی خود نشانه‌های دشوار و آشکار فشار روانی عاطفی بالا را نشان می‌دهند. طبق سرشماری مرکز آمار ایران که هر چهار سال یکبار منتشر می‌شود، نشان داده شد در سال ۱۳۹۸، نسبت طلاق به ازدواج در شهر تهران از میزان

۱ Marques & et al

۲ life satisfaction

۳ Miao & et al

۴ Diener & et al

۵ Zou & et al

۶ Saporovskaia & et al

۷ Line & et al

۸ Chen & et al

۹ Park, Sok

۱۰ Povedano-Diaz & et al

۱۱ Dirzyte, & Patapas,

۰/۲۲ در سال ۱۳۸۶ به ۰/۴۵ در سال ۱۳۹۸ رسیده است این میزان طلاق از نسبت به سال‌های قبل افزایش چشمگیری داشته (روشنی، تفتی و خسروی، ۱۳۹۸) که نشان از عدم رضایت از زندگی می‌دهد.

عدم رضایت از زندگی مواردی چون طلاق و جدا زندگی کردن برای افراد متأهل را مطرح می‌کند و حتی دامن بسیاری از زوجینی که سابقه زندگی زناشویی آنها طولانی بوده را نیز در بر می‌گیرد. پدیده رضایت از زندگی امری تک بعدی نیست. بلکه عوامل شخصی، جنسیتی و فرهنگی و اجتماعی در آن مؤثر است و عدم رضایت از زندگی مقوله‌ای نیست که در یک لحظه رخ دهد بلکه طی یک فرایند زمانی رخ می‌دهد (استپلر^۱، ۲۰۱۷). سرمایه‌های روانشناختی^۲ برای تقویت رضایت از زندگی نقش مثبتی را ایفا می‌کند و افزایش سرمایه‌های روانشناختی باعث افزایش رضایت از زندگی می‌شود (زانگ و همکاران^۳، ۲۰۲۲). سرمایه روانشناختی شامل ویژگی‌هایی از جمله باور فرد به توانایی‌هایش برای دستیابی به موفقیت، استمرار داشتن در دنبال کردن هدف، اسناد مثبت در مورد خود داشتن، همچنین تحمل سختی‌ها و تاب‌آوری در مقابل مشکلات است (لوتانز^۴، ۲۰۱۲). سرمایه‌های روانشناختی یک منبع مهم و ارزشمند است که می‌تواند سازگاری افراد را در مواقع بحرانی مدیریت کند افرادی که دارای سرمایه روانشناختی بالاتر هستند در موقعیت‌های دشوار توانایی لازم برای بهبود شرایط را دارند (زیبراج و همکاران^۵، ۲۰۲۲). کیم^۶ (۲۰۱۹) در پژوهش خود نشان داد افرادی که سرمایه روانشناختی آنها در سطح پایینی است، دارای اضطراب بالا بوده و میزان امیدواری و خوش‌بینی پایینی دارند، احتمال افسردگی در این افراد بالا بوده و رضایت کمتری در زندگی خود احساس می‌کنند.

برای برقراری یک رابطه سازنده و بدون استرس و افزایش رضایت در زندگی لازم است افراد برخی از اشتباهات طرف مقابل را نادیده گرفته و ببخشند. توافقی در رابطه بین بخشودگی بین فردی و جنسیت وجود ندارد اما مطالعات فراتحلیلی نشان داده‌اند که زنان بیشتر از مردان تمایل به بخشودگی دارند (پریرا و همکاران^۷، ۲۰۲۲). زوجینی که تعاملات منفی کمتری داشته باشند، تلاش منطقی بیشتری برای حل تعارض‌های اجتناب‌ناپذیر خواهند داشت، و این در صورتی تداوم پیدا می‌کند که بخشودگی بین فردی در زوجین وجود داشته باشد، به عبارتی بخشودگی بین فردی زوجین زمانی مطرح می‌شود که یکی از زوجین با عمل یا سخن خود موجب نارضایتی و آزار طرف دیگر خانواده می‌شود (پرندرگاست^۸، ۲۰۱۹). فینچام^۹

۱ stepler

۲ psychological capital

۳ Zang & et al

۴ Luthans

۵ Zyberaj & et al

۶ kim

۷ Preira & et al

۸ Prendergast & et al

۹ Fincham

۲۰۰۴، اعتقاد داشت زوجینی که توانایی بخشودگی بین فردی در آنها بالا باشد رضایت از زندگی بیشتری را کسب می‌کنند (احمدی اردکانی و فاطمی عقدا، ۱۳۹۸). بخشودگی بین فردی زمانی اتفاق می‌افتد که فرد تمایل به حفظ رابطه دارد یا برای رسیدن به آرامش درونی از خطای فرد خاطی چشم‌پوشی می‌کند و با انجام این کار یک رفتار ارزشی شکل می‌گیرد (دونوان و همکاران^۱، ۲۰۲۰). بخشیدن خود و دیگران، باعث بهبود روابط اجتماعی، عزت نفس، سلامت قلب و عروق و سیستم عملکرد ایمنی می‌شود. از طرفی باعث کاهش افسردگی، اضطراب و فشار خون می‌شود (پزارو- رویز و همکاران^۲، ۲۰۲۱). محمدی و فرید افشار (۱۳۹۸) در پژوهش خود نشان دادند بخشودگی بین فردی موجب رشد اخلاقی افراد شده و وجود سرمایه‌های روانشناختی باعث می‌گردد بخشودگی در طیف وسیعی از زندگی جریان پیدا کند. کراوچوک^۳ (۲۰۲۱) در پژوهش خود نشان داد سرمایه‌های روانشناختی افراد همبستگی منفی با پرخاشگری به خود، بی‌ثباتی عاطفی داشته و با عواملی مانند خودکارآمدی و تعهد و بخشودگی بین فردی رابطه مثبت دارد. رهمندانی و فرانس لا کاهیجا^۴ (۲۰۲۰) در پژوهش خود نشان دادند بالا بودن سرمایه‌های روانشناختی و میزان بخشودگی والدین، عملکرد بهتر خانواده در مقابل فرزندان را داشته و فرزندان رضایت از زندگی بیشتری را گزارش کردند.

هر چه ارتباطات عاطفی و سازنده افزایش پیدا کند، اضطراب صفت کمتر، مشکلات سلامتی جسمی و روانی کمتر، تنظیم عاطفی بیشتر، دلبستگی ایمن‌تر در بزرگسالان بیشتر و عملکرد خانواده بهتر و میزان رضایت از زندگی افزایش پیدا می‌کند که این سهم را تمایز یافتگی فردی^۵ در افراد می‌تواند به عهده بگیرد (آلنزو^۶، ۲۰۲۲). دولز-دل - کاستلر و الیور^۷ (۲۰۲۱) در پژوهش خود نشان دادند که بین عملکرد خانواده با تمایز یافتگی افراد در میزان اضطراب آنها ارتباط وجود دارد. با توجه به جنسیت، تفاوت در میزان تمایز یافتگی و جایگاه من مردان بیشتر از زنان است و در جنبه هیجانی و اضطراب زنان ترمه بالایی بدست آوردند. هر چه افراد اضطراب بیشتری داشته باشند این اضطراب از نسلی به نسل دیگر (فرایند انتقال چند نسلی) منتقل می‌شود و هر چه کودکان که بزرگسالان آینده یک جامعه هستند که خانواده‌های جدید باید تشکیل دهند در چرخه زندگی گرفتار در آمیختگی با خانواده باشند کمتر می‌توانند فرایند فراقنی خانواده را در آینده کاهش دهند و به نوعی در ارتباطات خود با همسر در زندگی مشترک و فرزندان‌شان دچار مشکلات عدیده خواهند شد که در میزان رضایت از زندگی خود و افرادی که با او زندگی می‌کنند تأثیر

۱ Donovan & et al

۲ pizarro-roiz & et al

۳ Kravchuk

۴ Rahmandani, Franz La Kahija

۵ Self-differentiation

۶ Alonso

۷ Dolz-Dell-Castler & Oliver

منفی می‌گذارد (کالاتراوا و همکاران^۱، ۲۰۲۲). گیو و همکاران^۲ (۲۰۲۲) در پژوهش خود نشان دادند که بدون توجه به تجربه بدرفتاری با کودکان، تمایز یافتگی تأثیر مستقیم و غیر مستقیم در رضایت از زندگی افراد در بزرگسالی دارد. شریفی، اصغری ابراهیم‌آباد، صلايانی (۱۳۹۹) در پژوهش خود نشان دادند افزایش سرمایه‌های روانشناختی در زنان متأهل بالا بودن تمایز یافتگی در آنان را نشان می‌دهد و ارتباط مثبتی بین سرمایه‌های روانشناختی و تمایز یافتگی در زنان متأهل وجود دارد. افرادی که دارای سرمایه‌های روانشناختی بالاتری هستند این افراد رشد عقلانیت فردی را تجربه کرده و به دلیل داشتن خودکارآمدی، تاب‌آوری بالا دلیلی برای همجواری بیش از حد با دیگران نداشته و از نظر عاطفی وابستگی کمتری به دیگران داشته و تمایز یافتگی بالایی را نشان دادند (بهجتی نجف‌آبادی، ۲۰۲۰). صادقی، برهمند و روشن‌نیا (۲۰۲۰) در پژوهش خود نشان دادند که تاب‌آوری و امید تأثیر زیاد در "جایگاه من" از تمایز یافتگی در مردان و مؤلفه‌های سرمایه‌های روانشناختی رابطه مستقیم با گریز عاطفی در زنان را نشان می‌دهد.

از آنجا که جوامع هر روز در حال تغییر هستند و نقش و حضور زنان در بستر جامعه و خانواده پر رنگ‌تر می‌شود، با بررسی دقیق و جامع موقعیت آسیب‌پذیر زنان به نظر می‌رسد نیاز به تدوین الگویی مناسب با متغیرهای تأثیرگذار جهت شناسایی و ارتقاء رضایت از زندگی زنان لازم است تا با استخراج اطلاعات سودمند بتوان میزان رضایت از زندگی را که به صورت مستقیم و غیر مستقیم در سطح سلامت و روان زنان تأثیر دارد، مورد توجه قرار داد. لذا پژوهش حاضر در پی این سوال پژوهشی است که نقش واسطه‌ای بخشودگی بین فردی و تمایز یافتگی فردی در رابطه بین سرمایه‌های روانشناختی و رضایت از زندگی چگونه است.

ابزار و روش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود، جامعه آماری تمام زنان متأهل شهر تهران در سال ۴۰۱-۱۴۰۰ بود. شیوه نمونه‌گیری چند مرحله‌ای بود. ابتدا از نظر جغرافیایی تهران را به پنج قسمت شمال، شرق، غرب، جنوب، و مرکز تقسیم کرده سپس مناطق ۲۲ گانه که در این محدوده‌های جغرافیایی قرار داشتند مشخص شد، پس از آن از هر قسمت جغرافیایی منطقه‌ای به تصادف انتخاب شد. از شمال: منطقه چهار (۲۰ محله)، مرکز: منطقه شش (۱۴ محله)، شرق: منطقه هشت (۱۳ محله)، غرب: منطقه بیست و دو (۱۲ محله) و جنوب: منطقه پانزده (۲۰ محله) را در بر گرفتند. از هر منطقه دو محله و از هر محله یک خیابان به تصادف انتخاب و به صورت تصادفی پرسشنامه‌ها در درب منازل توزیع گردید. طبق نظریه کلاین^۳، ۲۰۱۶، که بیان می‌شود در روش شناسی مدل‌یابی معادلات ساختاری تعیین تعداد نمونه می‌تواند بین ۵ تا ۱۵ مشاهده به ازای هر متغیر اندازه‌گیری تعیین شود، با در نظر گرفتن ۱۹/۰ برای اندازه

۱ Calatrava & et al

۲ Gou & et al

۳ Kline

اثر، توان ۰/۸۰، تعداد ۵ متغیر مکنون، ۶۲ گویه به عنوان متغیر آشکار و آلفای ۰/۰۵ جهت دستیابی به بازه اطمینان ۰/۹۵، تعداد مشارکت کننده ۸۰۶ نفر در نظر گرفته شد. پس از شناسایی پرسشنامه‌های مخدوش در نهایت ۷۹۸ پرسشنامه صحیح مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای رعایت ملاحظات اخلاقی، ابتدا درباره پژوهش و هدف و شیوه اجرای آن به مشارکت کنندگان توضیحات لازم ارائه شد. به آنها اطمینان داده شد که در صورت تمایل به کناره‌گیری و عدم پاسخ به سوالات پرسشنامه آزادی عمل دارند. و به آنها از جهت محرمانه ماندن اطلاعات شخصی اطمینان خاطر داده شد. با در نظر گرفتن ملاک های ورود به مطالعه شامل تمایل به شرکت در مطالعه، متأهل بودن، ساکن شهر تهران، دامنه سنی بالای ۱۸ سال، دو سال از ازدواج آنها گذشته باشد پرسشنامه‌ها برای پاسخگویی در اختیارشان قرار گرفت. با توجه به اینکه هدف این پژوهش سنجش و پیش بینی بود برای تحلیل یافته‌های توصیفی مانند میانگین و انحراف معیار و یافته‌های استنباطی مانند همبستگی و میانگین از نرم افزار SPSS-V26 استفاده شد. برای تحلیل مربوط به نقش میانجی‌گر و تحلیل مسیر از نرم افزار اسمارت pls-v2 استفاده شد.

برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های زیر استفاده شد:

پرسشنامه اطلاعات جمعیت شناختی: این پرسشنامه شامل اطلاعاتی نظیر سن، درآمد، اشتغال، تحصیلات، مدت ازدواج، تعداد فرزندان، منطقه سکونت بود.

پرسشنامه رضایت از زندگی: داینر و همکاران (۱۹۸۵) مقیاس رضایت از زندگی را برای همه گروه‌های سنی تهیه کردند. این پرسشنامه شامل پنج سوال به صورت لیکرت ۷ درجه‌ای (کاملاً موافقم=۷ تا کاملاً مخالفم=۱) است. کمترین نمره ۵ و بالاترین نمره ۳۵ است. نمره کمتر از ۱۰ رضایت پایین، بین ۱۰ تا ۲۰ نظری خنثی و بالای ۲۰ نشان دهنده رضایت از زندگی است. دینر و همکاران، ۱۹۸۵، آلفای کرونباخ را ۰/۸۵ و باز آزمایی آن را ۰/۸۲ گزارش کردند. بدست آوردند. مام شریفی، اکبری بجنیدی و اسدی (۱۳۹۹) برای بررسی پایایی این مقیاس از ضریب آلفای کرونباخ استفاده کردند که ضریب ۰/۹۱ به دست آمد. روایی این مقیاس نیز با استفاده از تحلیل عوامل به روش مؤلفه‌های اصلی با چرخش واریماکس نشان داد که در این مقیاس یک عامل اصلی وجود دارد که ۰/۶۴ از واریانس کل را تبیین می‌نماید. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ ۰/۸۹۹ بدست آمد.

پرسشنامه سرمایه‌های روانشناختی: سنجش سرمایه روانشناختی از مقیاس کوتاه شده پرسشنامه اصلی لوتانز و یوسف مورگان، ۲۰۰۷، که دارای دوازده سوال با چهار خرده مقیاس خودکارآمدی، امیدواری، تاب‌آوری و خوش‌بینی ارائه شده، استفاده شد. در این پرسشنامه طیف لیکرت شش درجه‌ای (کاملاً مخالفم=۱ تا کاملاً موافقم=۶) است. نمره برش برای هر متغیر ۳ می‌باشد. نمره بالای ۳ برای هر متغیر به معنای آن است که پاسخ دهنده به طور متوسط از متغیر مربوط برخوردار است و نمره پایین تر از ۳ یعنی پاسخ دهنده به طور متوسط از آن متغیر برخوردار نمی‌باشد. خرده مقیاس های خودکارآمدی شامل سوالات شماره ۱ تا ۳، امید شامل سوالات ۴ تا ۷، تاب‌آوری شامل سوالات شماره ۸ تا ۱۰، و سوالات ۱۱ و ۱۲ مربوط

به خرده مقیاس خوش بینی می‌شود. برای بدست آوردن نمره سرمایه‌های روانشناختی، ابتدا نمره هر خرده مقیاس به صورت جداگانه بدست می‌آید و سپس مجموع آنها به عنوان نمره کل سرمایه‌های روانشناختی محسوب می‌شود (کامی و همکاران، ۲۰۱۸). کمترین نمره ۱۲ و بیشترین نمره ۷۲ می‌باشد. نمره کمتر از ۲۴ باشد فرد سرمایه روانشناختی ندارد، بین ۲۴ تا ۴۸ فرد دارای سرمایه روانشناختی متوسط و بالای ۴۸ سرمایه روانشناختی بالایی دارد. در پژوهش طاهری (۱۳۹۹)، آلفای کرونباخ $0/872$ بدست آمد. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ برای مؤلفه خودکارآمدی $0/747$ ، امید $0/775$ ، تاب آوری $0/562$ و خوشبینی $0/883$ بدست آمد.

پرسشنامه تمایز یافتگی فردی: از فرم کوتاه پرسشنامه دریک (۲۰۱۱) استفاده شده است که یک مقیاس ۲۰ گویه‌ای بر اساس پرسشنامه تجدید نظر شده اسکورن و اسمیت، ۲۰۰۳، است. پاسخ‌دهندگان به این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرت شش گزینه‌ای از کاملاً نادرست (نمره یک) تا کاملاً درست (نمره شش) پاسخ می‌دهند. این پرسشنامه چهار خرده مقیاس دارد که عوامل درون روانی شامل موقعیت من و واکنش-پذیری هیجانی و عوامل میان فردی شامل گریز عاطفی و همجوشی با دیگران را اندازه‌گیری می‌کند. نمره بالا در مقیاس کل و موضع من نشانگر تمایز بالا و موضع شخصی مستحکم‌تر است و نمرات بالا در مقیاس‌های واکنش‌پذیری هیجانی، گریز عاطفی و همجوشی با دیگران بیانگر واکنش هیجانی، گریز عاطفی و همجوشی کمتر است. دریک (۲۰۱۱) پایایی این پرسشنامه را با استفاده از آلفای کرونباخ $0/88$ بدست آورد. روایی ملاکی همزمان پرسشنامه با استفاده از رابطه آن با افسردگی، اضطراب حالت، اضطراب صفت، استرس و عزت نفس بررسی و مشخص شد سازه تمایز یافتگی با عزت نفس رابطه مثبت و با افسردگی، اضطراب صفت، اضطراب حالت و استرس رابطه منفی دارد. در ایران نیز فخاری و همکاران (۱۳۹۳) ضریب پایایی کل مقیاس را با روش آلفای کرونباخ $0/78$ محاسبه کرده‌اند و روایی ملاکی همزمان نیز با اثبات رابطه آن با زیر مقیاس‌های سلامت عمومی تأیید شده است. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ پایایی کل مقیاس، $0/76$ محاسبه شده است و برای خرده مقیاس‌های جایگاه من، همجوشی با دیگران، گسلس عاطفی (اجتنابی) و واکنش هیجانی به ترتیب ضرایب آلفای $0/60$ ، $0/63$ ، $0/78$ و $0/62$ به دست آمده است.

پرسشنامه بخشودگی بین فردی: احتشام‌زاده و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی به ساخت و اعتباریابی مقیاسی برای سنجش بخشودگی بین فردی پرداختند. این مقیاس دارای ۲۵ گویه بوده و هدف آن سنجش میزان بخشودگی بین فردی و ابعاد آن در افراد مختلف (ارتباط مجدد و کنترل انتقام جویی، کنترل رنجش، درک و فهم واقع‌بینانه) است. دارای مؤلفه‌های ارتباط مجدد (ار سوال ۱ تا ۱۲)، کنترل رنج (از سوال ۱۳ تا ۱۸) و درک و فهم واقع‌بینانه (از سوال ۱۹ تا ۲۵) است. نمره‌گذاری پرسشنامه به صورت طیف لیکرت ۴ نقطه‌ای (کاملاً مخالف=۱ تا کاملاً موافق=۴) است. طیف پاسخگویی آن از نوع لیکرت بوده که امتیاز مربوط

زن و مطالعات خانواده - شماره ۶۳ - بهار ۲۰۱۳ 6214

به هر گزینه برای ماده‌های ۲۳، ۲۲، ۲۱، ۲۰، ۱۹، و ۲۴، کاملاً مخالفم=۱، مخالفم=۲، موافقم=۳ و کاملاً موافقم=۴ و بقیه ماده‌ها به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. نمره بین ۲۵ تا ۴۲: توانایی بخشیدن خطای دیگران کم است، نمره بین ۴۲ تا ۶۲: توانایی بخشیدن خطای دیگران، متوسط است. نمره بالاتر از ۶۲: توانایی بخشیدن خطای دیگران، زیاد است. آلفای کرونباخ برای پرسشنامه مقیاس سنجش بخشودگی بین فردی به این قرار بود: مؤلفه ارتباط مجدد و کنترل انتقاجویی با آلفای کرونباخ ۰/۷۷، مؤلفه کنترل رنجش ۰/۶۶ و مؤلفه درک و فهم واقع‌بینانه ۰/۸۰ و کل پرسشنامه ۰/۸۰ بود. برای سنجش روایی مقیاس بخشودگی بین فردی، از اجرای همزمان آن با خرده مقیاس بخشودگی در خانواده اصلی استفاده شد که همبستگی بین این دو مقیاس معنی‌دار بدست آمد (احتشام‌زاده و همکاران، ۱۳۸۹). در پژوهش حاضر آلفا برای متغیر بخشودگی ۰/۸۸۴، برای مؤلفه کنترل رنجش ۰/۷۸۶، درک و فهم واقع‌بینانه ۰/۶۷۶ و برای کنترل انتقام و ارتباط مجدد ۰/۸۴۷ بدست آمد.

یافته‌ها

تحلیل اطلاعات جمعیت شناختی مشارکت کنندگان نشان داد که میانگین سنی ۴۲/۷۳ و انحراف معیار ۱۶/۲۸ بود. از نظر تحصیلات ۳۲۹ نفر (۴۱/۲ درصد) دارای مدرک دیپلم و یا پایین‌تر از دیپلم، ۹۹ نفر (۱۲/۴ درصد) کاردانی، ۲۷۸ نفر (۳۴/۸ درصد) کارشناسی، ۸۷ نفر (۱۰/۹ درصد) کارشناسی ارشد و ۵ نفر از آنان (۰/۶ درصد) دارای تحصیلات دکترا بودند. بیشترین فراوانی در تحصیلات دیپلم و کمتر مشاهده شد.

شاخص‌های توصیفی و ماتریس ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شدند.

جدول شماره ۱. شاخص‌های توصیفی و ضریب همبستگی متغیرهای مورد مطالعه

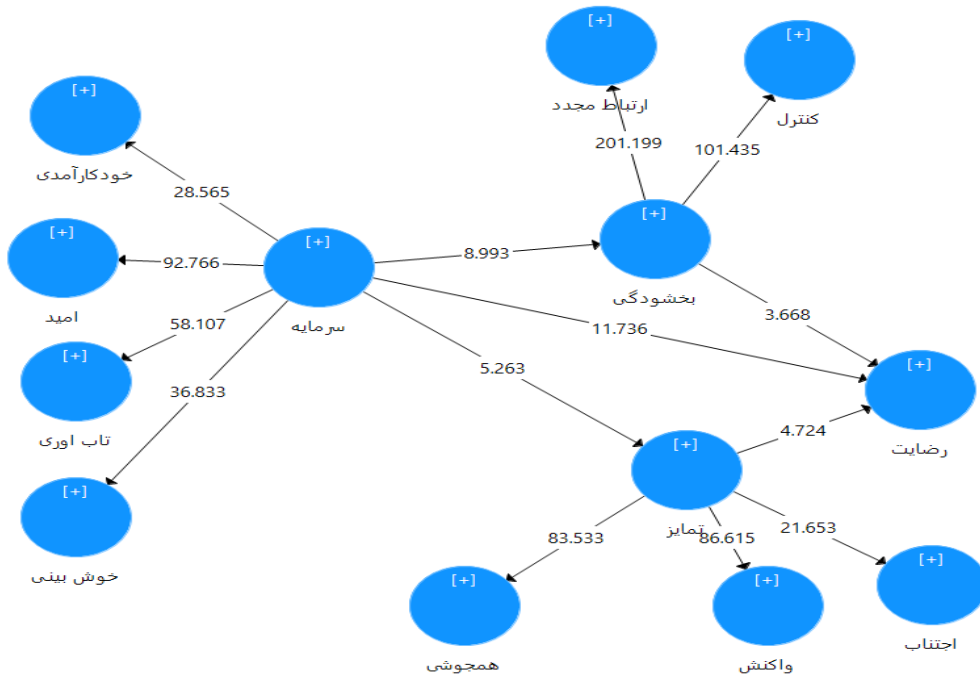
متغیرها	میانگین (انحراف معیار)	چولگی	کشیدگی	ضریب تحمل	ضریب تورم	دوربین واتسون	ضریب همبستگی پیرسون
سرمایه‌های روانشناختی	(۰/۶۹)۴/۵۵	-۰/۷۰	۱/۰۴	۰/۸۳	۱/۲	۱/۶۸	۰/۴۶۶**
تمایز یافتگی فردی	(۰/۵۳)۳/۸۲	-۰/۱۲	۰/۱۶	۰/۹۶	۱/۰۴	۱/۶۸	۰/۱۵۵**
بخشودگی بین فردی	(۰/۴۲)۲/۷۰	۰/۲۸	۰/۳۵	۰/۷۴	۱/۳۳	۱/۶۸	۰/۲۴۷**
رضایت از زندگی	(۱/۲۶)۴/۶۹	-۰/۵۵	-۰/۲۹	---	---	۱/۶۸	۱

* $P < 0.05$ ** $P < 0.01$

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد که میانگین (انحراف معیار) متغیرها به ترتیب عبارتند از: سرمایه‌های روانشناختی $4/55(0/69)$ ، تمایز یافتگی فردی $3/82(0/53)$ ، بخشودگی بین فردی $2/70(0/42)$ و رضایت از زندگی $4/69(1/26)$ بود. میانگین‌ها نشان داد بیشترین میانگین مربوط به رضایت از زندگی $(4/69)$. کمترین میانگین مربوط به بخشودگی بین فردی $(2/70)$ بود. پیش از اجرای مدلسازی معادلات ساختاری، از برقراری مفروضه‌های اساسی آن اطمینان حاصل شد. در جدول ۱ بهنجاری توزیع داده‌ها بر اساس شاخص‌های چولگی (S) و کشیدگی (K)^۲ نشان داد که توزیع سرمایه‌های روانشناختی $S = -0/70$ و $K = 1/04$ ، تمایز یافتگی فردی $S = -0/12$ و $K = 0/16$ ، بخشودگی بین فردی $S = 0/28$ و $K = 0/35$ و رضایت از زندگی $S = -0/55$ و $K = -0/29$ بود. بر اساس دیدگاه کلاین (۲۰۱۶) که دامنه قابل پذیرش کجی (۱ و -۱) و کشیدگی (۲ و -۲) را مطرح می‌کند، مقادیر چولگی و کشیدگی برای متغیرهای پژوهش در دامنه نرمال قرار دارند. دامنه پارامتر ضریب تحمل از صفر تا یک است هر چه اندازه‌های تحمل به صفر نزدیک شود همخطی بین متغیرهای پیش‌بین افزایش پیدا می‌کند و در تورش واریانس که برای تشخیص عدم همخطی متغیرهای پیش‌بین به کار رفته است نقطه برش عدد ۲ در نظر گرفته می‌شود، ضریب تحمل و تورش واریانس به ترتیب در سرمایه‌های روانشناختی $0/83$ و $1/2$ ، تمایز یافتگی فردی $0/96$ و $1/04$ ، و در بخشودگی بین فردی $0/74$ و $1/23$ قرار دارند بنابر این هم خطی چندگانه وجود ندارد. آماره دوربین واتسون عدم هم خطی خطاها را بررسی می‌کند که مقادیر بایستی بین $1/5$ تا $2/5$ باشد که در این پژوهش در بازه $1/68$ قرار گرفته و حاکی از برقراری مفروضه استقلال خطاها در بین متغیرهای پیش‌بین است. نمرات شرکت کنندگان نشان می‌دهد بین متغیرها همبستگی وجود دارد، ضریب همبستگی قوی بین سرمایه‌های روانشناختی و رضایت از زندگی و کمترین همبستگی بین تمایز یافتگی فردی و رضایت از زندگی $(p < 0/01)$ وجود دارد. با توجه به نظر هیر و همکارانش (۲۰۱۴)، بر اساس ضرایب عاملی بایستی سوال یا مؤلفه در مدل باقی مانده یا حذف شود. نقطه برش $0/7$ می‌باشد اما به جهت اینکه سوال و یا مؤلفه‌ای به تعداد زیاد حذف نشود شاخص‌ها با بار عاملی بین $0/65$ تا $0/7$ مورد تأیید قرار می‌گیرد که در مدل اولیه به جهت اینکه بار عاملی مؤلفه درک واقع بینانه از بخشودگی بین فردی، جایگاه من از تمایز یافتگی کمتر از $0/65$ بودند در مدل حذف و مدل درونی اصلاح شده برای معناداری ضرایب و تخمین ضرایب به شکل زیر می‌باشد. شکل ۱ تخمین ضرایب را در حالت معناداری متغیرها نشان می‌دهد که کلیه مسیرهای مستقیم و غیر مستقیم دارای معناداری می‌باشد.

۱ Skewness

۲ Kurtosis

شکل ۱. مدل درونی اصلاح شده در حالت تخمین ضرایب استاندارد

جدول ۲، نتایج آزمون بوت استراپ برای سنجش اثرات مستقیم، غیر مستقیم و کل متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۲. نتایج آزمون بوت استراپ برای سنجش اثرات مستقیم و غیر مستقیم مدل ساختاری پژوهش

متغیرها	اثرات مستقیم	اثرات غیر مستقیم	اثرات کل	مقدار T		نتیجه	اندازه اثر
				مسیر مستقیم	مسیر غیر مستقیم		
سرمایه‌های روانشناختی < رضایت از زندگی	۰/۴۳**	---	۰/۴۳**	۱۱/۷۴	---	تأیید رابطه	۰/۲۱
سرمایه‌های روانشناختی < تمایز یافتگی فردی	۰/۱۹۶**	---	۰/۱۹۶**	۵/۲۶	---	تأیید رابطه	۰/۰۴
سرمایه‌های روانشناختی < بخشودگی بین فردی	۰/۳۵**	---	۰/۳۵**	۸/۹۹	---	تأیید رابطه	۰/۱۴
تمایز یافتگی فردی < رضایت از زندگی	۰/۱۷**	---	۰/۱۷**	۴/۷۲	---	تأیید رابطه	۰/۰۳۵

نقش واسطه‌ای تمایز یافتگی و بخشودگی بین فردی در رابطه بین سرمایه‌های روانشناختی با ... 65

بخشودگی بین فردی < رضایت از زندگی	0/145**	----	0/145**	3/67	---	تأیید رابطه	0/023
سرمایه‌های روانشناختی < تمایز یافتگی بین فردی < رضایت از زندگی	0/034**	---	0/39	----	3/53	تأیید رابطه	---
سرمایه‌های روانشناختی < بخشودگی بین فردی < رضایت از زندگی	0/026*	----	0/48	---	2/053	تأیید رابطه	---

$$P < 0/001^{**} \quad P < 0/01^*$$

نتایج حاصل از تحلیل مسیر جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که سرمایه‌های روانشناختی ($\beta = 0/43$)، تمایز یافتگی بین فردی ($\beta = 0/17$ ، $t = 4/72$ ، $P < 0/001$) و بخشودگی بین فردی ($\beta = 0/145$ ، $t = 3/67$ ، $P < 0/001$) بر رضایت از زندگی تأثیر مثبت مستقیم و معنادار داشتند. سرمایه‌های روانشناختی بر بخشودگی بین فردی ($\beta = 0/35$ ، $t = 8/99$) تأثیر مستقیم مثبت و معنادار و بر تمایز یافتگی فردی ($\beta = -0/196$ ، $t = 5/26$) تأثیر مستقیم منفی و معنادار داشت. سرمایه‌های روانشناختی با میانجیگری تمایز یافتگی فردی ($\beta = -0/034$ ، $t = 3/53$) تأثیر غیر مستقیم منفی در معنادار ($P < 0/001$) و با میانجیگری بخشودگی بین فردی ($\beta = 0/026$ ، $t = 2/053$) تأثیر غیر مستقیم مثبت و معنادار بر رضایت از زندگی در سطح معناداری $P < 0/01$ داشت. با توجه به جدول ۲ اندازه اثر سرمایه‌های روانشناختی، تمایز یافتگی فردی و بخشودگی بین فردی بر رضایت از زندگی به ترتیب ۰/۲۱، ۰/۳۵ و ۰/۲۳ بود، بیشترین اندازه اثر را سرمایه‌های روانشناختی بر رضایت از زندگی داشت در بین واسطه‌ها تأثیر تمایز یافتگی بر رضایت از زندگی (۰/۳۵) بیشتر از بخشودگی بین فردی (۰/۲۳) بود.

جدول ۴. ضریب تعیین، شاخص فرازنگی و مدل کلی

متغیرها	R ²	R square adj	CV RED	SRMR	GOF
تمایز یافتگی فردی	0/027	0/027	0/12	----	-----
بخشودگی بین فردی	0/123	0/122	0/37	-----	---
رضایت از زندگی	0/236	0/233	0/15	-----	----
مدل کلی	----	-----	-----	0/073	0/59

با توجه به جدول ۴، ضریب تعیین بر اساس سه مقدار چین و همکاران (۲۰۲۲) ۰/۱۹، ۰/۳۳، ۰/۶۷ که به ترتیب از ضعیف به قوی می‌باشد تعیین گردید. در پژوهش حاضر ضریب تعیین تمایز یافتگی و بخشودگی بین فردی در حد ضعیف، و رضایت از زندگی در حد متوسط برآورد گردید. شاخص افزونگی^۲

^۱ Chin & et al

^۲ Cross Validity Redundancy

برای تمایز یافتگی ضعیف و برای بخشودگی بین فردی و رضایت از زندگی در حد متوسط برآورد گردید. مقدار شاخص SRMR برازش نسبی مدل را نشان می‌دهد. معیاری از تفاوت بین ماتریکس همبستگی-های مشاهده شده و ماتریکس همبستگی‌های مدل است و وقتی مقدار آن مساوی یا کمتر از ۰/۰۸ باشد نشانگر برازش تقریبی مدل است که در پژوهش حاضر مقدار در دامنه مطلوب قرار دارد که نشان دهنده برازش مطلوب مدل است. GOF شاخص برررسی کلی مدل است که این معیار همان میانگین هندسی میانگین ضرایب تعیین متغیرهای درون‌زا و میانگین مقادیر اشتراکی متغیرهای پژوهش است. مقادیر ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ را به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای خود اختصاص داده است که در این پژوهش مقدار بدست آمده ۰/۵۹ است که نشان دهنده کیفیت یا برازش بسیار مناسب مدل کلی است. در صورتی که مقدار GOF بیشتر از ۰/۳۶ باشد کیفیت پیش‌بینی واریانس محورها به ۹۷ درصد کوواریانس محورها می‌رسد (تننهاوس و همکاران، ۲۰۰۵).

بحث

پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش واسطه‌ای تمایز یافتگی و بخشودگی بین فردی در رابطه بین سرمایه‌های روانشناختی با رضایت از زندگی در زنان متأهل بود. این مطالعه نشان داد بین سرمایه‌های روانشناختی و رضایت از زندگی در زنان متأهل رابطه مثبت و معناداری وجود دارد که با پژوهش‌های دیرزیت و پاتاس (۲۰۲۲)، زیبراج و همکاران (۲۰۲۲) و زانگ و همکاران (۲۰۲۲) همسو بود که نشان دادند سرمایه‌های روانشناختی برای بهزیستی روانی و رضایت از زندگی مهم بوده و داشتن سرمایه‌های روانشناختی باعث افزایش رضایت از زندگی می‌شود. در تبیین این یافته می‌توان بیان کرد که سرمایه‌های روانشناختی یک منبع حمایتی در شرایط سخت برای افراد می‌باشد که موجب تحول و افزایش روحیه تاب‌آوری و پشتکار و سخت‌کوشی را برای افراد تدارک می‌بیند. افرادی که دارای سرمایه‌های روانشناختی بالایی هستند در مقاطع اجتماعی مانند حوزه کاری و سازمانی هم عملکرد خوبی دارند که هدایت رضایت شغلی به مسیر کارکرد خانواده را نشان می‌دهد که روی رضایت از زندگی افراد هم تأثیر مثبت دارد (زیبراج و همکاران، ۲۰۲۲). وقتی فرد عواملی مانند خودکارآمدی، تاب‌آوری، امید به حل مشکلات و خوش‌بینی به آینده را دارد، می‌تواند در برابر مشکلات دوام آورده، بهترین راهبردهای مقابله را به کار گرفته و با بینش و خودکارآمدی عواطف مثبت را جایگزین عواطف منفی کرده و باعث افزایش رضایت در زندگی شود (لوتانز، ۲۰۱۲). طبق نظر لوتانز و برود^۲ (۲۰۲۲) سرمایه‌های روانشناختی شامل ویژگی‌هایی از جمله باور فرد به توانایی‌هایش برای دستیابی به موفقیت، استمرار داشتن در دنبال کردن هدف، اسناد مثبت در مورد خود داشتن، همچنین تحمل سختی‌ها و تاب‌آوری در مقابل مشکلات است. وقتی افراد در رابطه با اهداف و پیامدهای عملکردی

۱ Tenenhaus & et al

۲ Luthans & Broad

خود بازخوردهای مثبت دریافت می‌کنند این بازخوردها به رضایت درونی و نسبتاً پایدار در زندگی می‌رسد، میزان خوش‌بینی و امیدواری بالا رفته، احساس توانمندی در کنترل اوضاع افزایش یافته و باعث می‌شود فرد در زندگی احساس رضایت بیشتری کند (کیم، ۲۰۱۹). طبق یافته‌های پورحسین و همکاران (۱۳۹۷) سرمایه‌های روانشناختی باعث افزایش رضایت از زندگی می‌شود و مؤلفه‌های آن (امید، خودکارآمدی، تاب-آوری و خوش‌بینی) با رضایت از زندگی ارتباطی معنادار دارند. مطالعه پرامانیک و بیسوال (۲۰۲۰) نشان داد زنان متأهلی که در میانسالی از سرمایه‌های روانشناختی بالا برخوردار هستند رضایت از زندگی بیشتری را گزارش می‌دهند.

نتایج حاصل از مدل نهایی پژوهش نشان داد، سرمایه‌های روانشناختی اثر غیر مستقیم منفی و معنی‌دار بر روی رضایت از زندگی به واسطه متغیر تمایز یافتگی فردی داشت. تاکنون پژوهشی که اثر غیر مستقیم سرمایه‌های روانشناختی بر رضایت از زندگی به واسطه تمایز یافتگی فردی را بسنجد، یافت نشد، پژوهش‌های انجام شده رابطه سرمایه‌های روانشناختی با تمایز یافتگی فردی و رابطه تمایز یافتگی با رضایت از زندگی را تأیید کرده‌اند، نتایج پژوهش با یافته‌های صادقی و همکاران (۲۰۲۰) و شریفی و همکاران (۱۳۹۹) همسو بود که در مطالعه خود نشان دادند سرمایه‌های روانشناختی باعث افزایش تمایز یافتگی در افراد می‌شود. همچنین این یافته مطالعات گیو و همکاران (۲۰۲۲) و روشن ضمیر نیکو و عبدالله پور (۱۴۰۱) همسو بود که در مطالعات خود رابطه بین تمایز یافتگی با رضایت از زندگی را بررسی کرده و نشان دادند افرادی که دارای تمایز یافتگی بالایی هستند رضایت از زندگی بالاتری را نشان داده و مؤلفه‌های گسلس عاطفی و گریز عاطفی از تمایز یافتگی رابطه منفی با رضایت از زندگی دارد. در تبیین این یافته می‌توان بیان داشت افراد با داشتن استقلال و هویت مستقل فردی می‌توانند با دیگران ارتباط برای ادامه فعالیت‌های خود داشته باشند و در عین حال بدون اینکه به فرد مقابل وابسته باشند می‌توانند روابط عاطفی مثبت را هم برقرار کنند. همسرانی که دارای تمایز یافتگی هستند می‌توانند روابط صمیمی اما بدون وابستگی عاطفی با هم داشته باشند و امنیت روانی را در فرزندان خود ایجاد کرده و رضایت از زندگی را افزایش دهند (پکسیتو فریتاس و همکاران^۲، ۲۰۲۰). افرادی که سرمایه‌های روانشناختی بالایی دارند در مؤلفه جایگاه من از تمایز یافتگی نمره بالا و در همجوشی و گریز عاطفی نمره پایینی دارند که رابطه بین سرمایه‌های روانشناختی و تمایز یافتگی را مثبت نشان می‌دهد (صادقی، برهمند و روشن‌نیا، ۲۰۲۰). افرادی که سطح تمایز یافتگی بالایی دارند، با تنش‌های زندگی بهتر کنار می‌آیند، سازگارتر و منعطف‌تر هستند، مستقل از احساسات پیرامون خود عمل می‌کنند و کمتر تحت تأثیر احساسات قرار می‌گیرند. با افزایش حتی یکی از ابعاد تمایز یافتگی رضایت از زندگی افزایش پیدا کرده و هر چه تمایز یافتگی زوجین بالاتر برود میزان رضایت از زندگی آنها افزایش پیدا می‌کند (آلنزو و همکاران، ۲۰۲۲). افرادی که دارای تمایز یافتگی بالا

^۱ Pramanik, & Biswal

^۲ Peixoto-Freitas

هستند در سطح درون فردی توانایی جدا سازی استدلال منطقی از احساسات را دارد، توانایی بیشتری برای تفکر منطقی، مقابله با عدم اطمینان، حفظ آرامش در هنگام مواجهه با عوامل استرس‌زا در زندگی را دارد که با این توانمندی می‌تواند سطح رضایت خود را در رضایت زناشویی، محور خانواده و در نهایت رضایت از زندگی بالا ببرد (گیو و همکاران، ۲۰۲۲)

یافته دیگر پژوهش نشان داد که سرمایه‌های روانشناختی با واسطه‌گری بخشودگی بین فردی تأثیر مثبت و معنی‌دار بر رضایت از زندگی دارد. پژوهشی که اثر غیر مستقیم سرمایه‌های روانشناختی بر رضایت از زندگی را به واسطه بخشودگی بین فردی نشان دهد، یافت نشد، اما پژوهش‌های انجام شده رابطه سرمایه‌های روانشناختی با بخشودگی بین فردی و رابطه بین بخشودگی بین فردی با رضایت از زندگی را تأیید کرده‌اند که با یافته‌های احمدی عقدا (۱۳۹۸) و پریرا و همکاران (۲۰۲۲) همسو بود که در پژوهش خود نشان دادند افرادی که دارای بخشودگی بین فردی بالاتری هستند رضایت از زندگی بیشتری را گزارش می‌کنند. از طرفی با یافته‌های کیم، پاین و تریسی (۲۰۲۲)، پوسپاسری افرینی و راهما و همکاران (۲۰۲۲) و عزیز و یلدریم (۲۰۱۹) همسو بود که در یافته‌های خود نشان دادند که مؤلفه‌های سرمایه‌های روانشناختی با بخشودگی بین فردی رابطه دارند و با افزایش سرمایه‌های روانشناختی در افراد میزان بخشودگی بین فردی افزایش پیدا می‌کند. در تبیین یافته‌ها می‌توان گفت افرادی که مثبت اندیش هستند و دارای خلقی مثبت هستند بیشتر توان بخشش را دارند و از آنجا که سرمایه‌های روانشناختی بالایی دارند و بدون چشم داشت برای جبرای این بخشش را انجام می‌دهند رضایت از زندگی بیشتری را در زندگی شخصی خود دارند (عزیز و یلدریم، ۲۰۱۹). بخشودگی بین فردی، مجموعه‌ای از تغییرات انگیزشی در فرد آسیب دیده است که طی آن انگیزه‌های انتقام‌جویی نسبت به آسیب رسان و اجتناب از آسیب رسان کم می‌شود و انگیزش خود را برای مصالحه افزایش می‌دهد. البته دیده شده است که فرد در یک برهه از زمان به بخشش فرد خاطی اقدام می‌کند اما تمایلی به ادامه رابطه با او را ندارد و ممکن است این قطع رابطه تا آخر عمر ادامه پیدا کند، شخص از این جهت می‌بخشد که آرامش درونی و رضایت از زندگی که در آن قرار دارد را افزایش می‌دهد (بینتامور، ۲۰۱۹). افرادی که بخشودگی بین فردی بالاتری دارند، این بخشش را به خاطر آرامش درونی خود انجام می‌دهند که سلامت جسمی و روحی را برای فرد به دنبال می‌آورد و این آرامش رضایت از زندگی را افزایش می‌دهد (آیتن و کاراگوز، ۲۰۲۱). در هنگام رنجش‌های بین فردی، بخشودگی در روابط بین فردی از طریق مقابله با هیجانهای منفی و گسترش چارچوب شناختی و رفتاری به بهزیستی و به تبع آن به رضایت از زندگی در افراد کمک می‌کند (احتشام‌زاده و همکاران، ۱۳۸۹).

در این پژوهش، محدودیت‌هایی نیز وجود داشت که ممکن است بر تفسیر نتایج اثر بگذارد. مطالعه فقط روی زنان متأهل شهر تهران انجام شده است و با توجه به وسعت فرهنگی و قومی که در ایران وجود

۱ Kim, Payene, Tracy

۲ Puspasari, Afriyeni, Rahma & et al

دارد امکان تعمیم نتایج برای زنان شهرها یا اقوام دیگر امکان‌پذیر نیست و با توجه به محدودیت زمانی امکان بررسی و مقایسه آن در اقوام یا فرهنگ‌های دیگر صورت نگرفت بنابر این پیشنهاد می‌گردد رابطه سایر عوامل موثر بر این مساله مثل عوامل فرهنگی، نگرش به ازدواج، مذهب و عوامل اقتصادی بررسی شود. مشاوران خانواده با تکیه بر چنین مطالعاتی اقداماتی موثر در جهت حل نارضایتی زناشویی، افزایش رضایت از زندگی انجام دهند.

سپاسگزاری

پژوهش حاضر مستخرج از رساله دکتری نویسنده اول در سال ۱۴۰۱ می‌باشد و دارای کد اخلاق R.IAU.TNB.REC.1401-004 از دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال می‌باشد. از زحمات تمامی کسانی که در ثمر رسیدن این پژوهش کمک کردند تشکر و سپاسگزاری می‌شود.

تضاد منافع

گواهی می‌شود مقاله ارسالی به فصلنامه زن و مطالعات خانواده تحت هیچ‌گونه حمایتی از ارگان، سازمان، نهاد و شخص ثالثی قرار ندارد و فاقد هر گونه حامی مالی است.

References

- Ahmadi Ardakani, Z., & Fatemi Oghada, N. (2019). Examining the model of relationship between attachment styles and marital satisfaction: the mediating roles of forgiveness and empathy. *Medical Journal of Mashhad University of medical sciences*, 62,1,15-25. (In Persian)
- Alonso, M M., Oliver, J., & Berastegui, A. (2022). Differentiation of self and its relationship with marital satisfaction, and parenting styles in a spanish sample of adolescents parents. *PLOS ONE*, 17, 3, e0265436. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0265436>
- Ayten, A., & Karagoz, S. (2021). Religiosity, spirituality, forgiveness, religious coping as predictors of life satisfaction and generalized anxiety: a quantitative study on Turkish Muslim university students. *Spiritual psychology and counseling*, 6(1), 47-58.
- Aziz, I A., & Yildirim, M. (2019). Investigating relationship between psychological trait resilience and forgiveness among internally displaced persons. *Psychology, community & health*, 8(1), 263-274.
- Behjati Najafabadi, R. (2020). The effect of self- differentiation training on attachment styles and self-esteem in married women. *Journal of practice in clinical psychology*, 8(3), 193-202.
- Bintamur, F D. (2019). The association between forgiveness and life satisfaction. *PLOS ONE*, 13(2), 174-180.

- Calatrava, M., Martins, M., Scheweer- Collins, M., Duch-Ceballos, C., & Rodriguez-Gonzales, M. (2022). Differentiation of self: a scoping review of Bowen family systems theory's core construct. *Clinical psychology review*, 91, 102101
- Chen, W Y., Wang, M L., & Wu, C M. (2017). The mediating influence of self-efficacy in the relationship attachment style and life satisfaction. *Com Manage Quart.* 18,101-21. Available online at: <http://www.cabmt.org.tw/uploads/upload/ada8aaa7da9f947425516ac185a8eaca.pdf>
- Chin, C H., Wong, W M., Ngian, E T., & Langet, C. (2022). Does environmental stimulus matters to tourist's satisfaction and revisit intention: a study on rural tourism destinations in Sarawak, Malaysia. *Geo Journal of Tourism and Geo sites.* 42(2): 683-692. DOI 10.30892/gtg.422sp106-877.
- Ehteshamzadeh, P., Ahadi, H., Enayati, M S., Heidari, A. (2011). Construct and validate a scale for measuring interpersonal forgiveness, suitable for Iranian SICIO-cultural features. *Iranian Journal of psychiatry and clinical psychology.* 16,4,443-455. (In Persian).
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment.* 49, 71-75. https://doi/10.1207/s15327752jpa4901_13.
- Diener E. (2009). Assessing Subjective Well-Being: Progress and Opportunities. In: Diener E., editor. *Assessing Well-Being: The Collected Works of Ed Diener.* Springer; Dordrecht, The Netherlands, pp. 25-65.
- Dirzyte, A., & Patapas, A. (2022). positive organizational practices, life satisfaction, and psychological capital in the public and private sectors. *Sustainability.* 14, 1, 488 -515
- Donovan, L. A. N., & Priester, J. R. (2020). Exploring the Psychological Processes That Underlie Interpersonal Forgiveness: Replication and Extension of the Model of Motivated Interpersonal Forgiveness. *Front Psychol.* 2020; 11: Published online 2020 Oct 8. doi: 10.3389/fpsyg.2020.02107. PMID: PMC7578384
- Dolz-del-Castellar, B., & Oliver, J. (2021). Relationship between family functioning, differentiation of self and anxiety in Spanish young adults. *PLOS ONE*, 16,3, doi.org/10.1371/ journal PONE. 0246875.
- Drake, J.R. (2011). Differentiation of self-inventory –short form: creation and initial evidence of construct validity. (Doctoral dissertation). University of Missouri, Kansas City.

- Fakhari, N., Latifian, M., & Etemad, J. (2014). A study of psychometric properties of the executive skills scale in Iranian students. *Educational measurement*, 15(5), 35-57. (In Persian).
- Guo, X., Huang, J., Yang, Y. (2022). The Association between Differentiation of Self and Life Satisfaction among Chinese Emerging Adults: The Mediating Effect of Hope and Coping Strategies and the Moderating Effect of Child Maltreatment History. *Int. J. Environ. Res. Public Health*. 19, 7106. <https://doi.org/10.3390/ijerph19127106>
- Hair, J.F., Sarstedt, M., Hopkins, L. & Kuppelwieser, V.G. (2014). Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM): an emerging tool in business research, *European Business Review*. 26, 2, 106-121.
- Kami H, Ferreira M C, Valentini F, Prieto Peres M F, Kami P T, & Damasi B F.(2018). Psychological capital questionnaire-short Version (PCQ-12): Evidence of validity of the Brazilian Version. *Psico-USF, Braganca*. 23(2): 203-214.
- Kravchuk, S. (2021). The relationship between Psychological capital, resilience and tendency to forgiveness. *Academic Journal of interdisciplinary studies*. 10,1. 11-21.
- Kim, D.H. (2019). "How do you feel about a disease?" The effect of psychological distance towards a disease on health communication. *International Journal of Advertising*.38(1), 139–153.
- Kim, J J., Payene, E S., & Tracy, E L. (2022). Indirect effects of forgiveness on psychological health through anger and hope: a parallel mediation analysis. *Journal of religion and health*, 61, 3729-3746.
- Kline, R.B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling*, 4th ed., New York, NY: The Guilford press
- Lin, LC., Lee. CW., Hung, HC., & Shih, N M. (2018). The influence of people's cultural activities participation and sense of gain on life satisfaction. *Leis Soc Res*. 17, 75-84. Available on line at: <http://lawdata.com.tw/tw/detail.aspx?no=336194>
- Luthans, F. (2012). Psychological capital: Implications for HRD, retrospective analysis, and future directions. *Human Resource Development Quarterly*.23(1),1-8
- Luthans, F. & Broad, J D. (2022). Positive psychological capital to help combat the mental health fallout from the pandemic and VUCA environment. *Organizational Dynamics*, 51(2): 100817.
- MamSharifi ,P., Akbari Bejandi, N., & Asadi, N. (2020). Internet addiction prediction modeling based on quality of life and life satisfaction: the mediating role of stress coping strategies. *Journal of Psychological Science*. 19(89): 541-551. (In Persian).

- Marquez, J., Inchley, J., & Long, E. (2022). Cross-country and gender differences in factors associated with population-level declines in adolescent life satisfaction. *Child indicators research*, 15, 1405-1428.
- Miao H., Sun H., He X., Zhang Z., Nie Q., & Guo C. (2020). Perceived Social Support and Life Satisfaction among Young Chinese Adolescents: The Mediating Effect of Psychological Suzhi and Its Components. *Curr. Psychol.* 2020 doi: 10.1007/s12144-020-01130-3
- Mohammadi, M., Farid Afshar, A. (2019). Development of psychological capital with emphasis on the component of forgiveness in Nahj al-Balagheh. *Scientific Journal Pazhuohesh Nameh-E Akhlagh*, 12(45), 19-32. [in Persian]
- Park, S., & Sok, S.R. (2020). Relation modeling of factors influencing life satisfaction and adaptation of Korean older adults in long-term care facilities. *Int J Environ Res Public Heal.* 17:317. 10.3390/ijerph17010317.
- Peixoto-Freitas, J., Rodriguez-Gonzalez, M., Crabtree, S. A., & Martins, M. V. (2020). Differentiation of self, couple adjustment and family life cycle: a cross-sectional study. *American Journal of family therapy*, 48(4), 299-319
- Pramanik, S., & Biswal, S. (2020). Ageism, psychological capital and life satisfaction: a study on elderly women. *The international journal of Indian psychology*, 8(2), 1217-1225.
- Pour Hossein, R., Ehsani, S., Ensani, N., & Nabizadeh, R. (2019). Investigating the relationship between the fulfillment of basic psychological needs and life satisfaction: the mediating role of achievement motivation and psychological capital. *Quarterly of educational psychology Allameh Tabataba'i University*, 14, 50, 71-87.
- Povedano-Diaz, A., Muñoz-Rivas, M., & Vera-Perea, M. (2020). Adolescents' life satisfaction: the role of classroom, family, self-concept and gender. *Int J Environ Res Public Heal.* 10.3390 / ijerph17010019
- Preira, M G., Fontes, L., Vilaca, M., Fincham, F., Costa, E., Machado, J C., & Taysi, E. (2022). Communication, forgiveness and morbidity in young adults involved in a romantic relationship. *International journal of psychological therapy.* 22, 2, 165-175
- Prendergast, L. E., Toumbourou, J. W., McMorris, B. J., & Catalano, R. F. (2019). Outcomes of early adolescent sexual behavior in Australia: Longitudinal findings in young adulthood. *Journal of Adolescent Health*, 64(4), 516-522
- Pizarro-Roiz, J P., Ordonez-Cambor, N., Del-Lbano, M., & Escolar-LLamazares, M-C. (2021). Influence on Forgiveness, Character Strengths and Satisfaction with Life of a Short Mindfulness Intervention via a

- Spanish Smartphone Application, *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2021, 18, 802. <https://doi.org/10.3390/ijerph18020802>
- Puspasari, DW., Afriyeni, N., Rahma. Y D., Yuni, N C., & Azizah, N. (2022). Positive psychology in prison: prisoners happy review from self forgiveness and hope. *Budapest international research and critics Institute-Journal (BIRCI-Journal)*, 5,2, 8870-8881.
- Rahmandani, A., & Franz La Kahja, Y. (2020). Forgiveness, hope, and life satisfaction among seior high school students viewed from family-related characteristics in Indonesia. *advances in social science, education and humanities research*, 452, 180-185.
- Rowshani, Sh., Tafte, M., & Khosravi, Z. (2019). Meta-analysis of divorce research in Iran in the last two decades (1998-2018) to reduce divorce and its negative consequences for women and children. *Women-in-Development-and-politics*.17(4): 653-674. (In Persian).
- Roshanzamir-Nikou, S., & Abdullah pour, M A. (2022). Investigate the relationship between successful intelligence and differentiation of self with life satisfaction. *Education strategies in medical sciences (ESMS)*, 15,1, 28-37 (In Persian)
- Sadeghi, M., Barahmand, U., & Roshannia, S. (2020). Differentiation of self and hope mediated by resilience: Gender differences. *Canadian journal of family and youth*, 12(1), 20-43
- Saporovskaia, M.V., Kryukova, T.L., Voronina, M.E., Tikhomirova, E.V., Samokhvalova, A. G., & Khazova, S.A. (2021). A decrease in psycho-emotional health in Middle-aged Russian women associated with their life style. *Int J Environ Res Public Health*. 18(2): 388. doi: 10.3390/ijerph18020388
- Sharifi, M., Asghari Ebrahimabad, M J., & Salayani, F. (2020). Investigating the role of self-differentiation in predicting communication patterns: the mediating role of psychological capitals. *Journal of thought & Behavior in Clinical psychology*, 14(54), 57-70. (In Persian).
- Steppler, R. (2017). *Led by Baby Boomers, divorce rates climb for America's 50+ population*. Washington, DC: Fact Tank: Pew Research Center. *Journal of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*. 67, 6:731-741.
- Taheri, F. (2020). Work-family enrichment and psychological capital: investigation of the mediating role of stress vulnerability. *Majallah-i Danishgah-I Uloom-I Pizishki-I Qum (Qom Univ Med Sci J)*, 14,5, 69-78 (In Persian)

- Tenenhaus, M., Esposito Vinzi, V., Chatelin, Y.-M. & Lauro, C. (2005), "PLS path modeling", *Computational Statistics and Data Analysis*, Vol. 48 No. 1, pp. 159-205
- Zang, F., Yin, SH., Kong, M., & Cai, Q. (2022). The influence of parents' marriage relationship on the positive psychological capital college students the mediation role of life satisfaction. *Social science and education research*, 5, 2, 175-182.
- Zou T, Su Y, & Wang Y. (2018). Examining relationships between social capital, emotion experience and life satisfaction for sustainable community. *Sustain.* 10:2651 10.3390/su10082651
- Zyberaj, J., Seible, S., Schowalter, A., Potz, L., Richter-Killenberg, S., & Volmer, J. (2022). Developing sustainable careers during a pandemic: the role of psychological capital and career adaptability. *Sustainability*, 14, 5, 3105, <https://doi.org/10.3390/su14053105>

The Mediating role of self- differentiation and forgiveness in the Relationship between Psychological capital and life Satisfaction in married Women.

roghiehHaji Rostamloo

AbdolhasanFarhangi

RezaHosseinpour

Abstract

Life satisfaction is one of the most important factors of well-being and mental health, Has received special attention from positive psychology in recent decades The present study was conducted with the aim of determining the mediating role of self-differentiation and forgiveness in the relationship between psychological capital and life satisfaction in married women. This research was descriptive and correlational. Its statistical population included 798 married women in Tehran city, who were selected by multi-stage sampling method. The research instruments included Diener's (1985) life satisfaction questionnaires, Luthans and Morgan's (2007) psychological capitals, Drake's individual differentiation (2011) and interpersonal forgiveness by Ehtshamzadeh et al. (2011). Structural equation method and Pearson correlation coefficient were used to analyze the data. The results showed that psychological capital, self-differentiation and interpersonal forgiveness directly had a significant effect on life satisfaction ($P < 0.05$). In addition, these psychological capitals had an effect on life satisfaction indirectly and through the mediation of

interpersonal forgiveness and self- differentiation ($P < 0.05$). The findings of this study can be used to create a solution to reduce the destructive effects of not being satisfied with life in married women.

Key words: life satisfaction, psychological capital, self-differentiation, interpersonal forgiveness.

phD student of psychology, department of psychology, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Assistant professor, department of psychology, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran., (Corresponding Author). E-mail: a.farhangi@iau-tnb.ac

Assistant professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Social and Cultural Sciences, Imam Hossien University (Visiting professor in Islamic Azad University, North Tehran Branch). Tehran, Iran